

'DELNI ŠTUDIJ', ŠE HUJE KOT 'IZREDNI'

V javnosti poteka ta čas razprava o predlogu Zakona o visokem šolstvu (v nadaljevanju: Predlog), ki ga je pripravilo in dalo v razpravo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. V preteklih dneh smo v javnosti zaznali zlasti burno in protestniško reagiranje študentov, katerega poglobljen namen je zavrnitev predlaganih določb glede šolnin in komercializacije visokega šolstva. So pa v Predlogu tudi nekatera druga vprašanja, ki si zaslužijo našo pozornost in ustrežnejše rešitve kot jih ponuja predlagatelj. Eno takšnih je vpeljava izrazov 'polni' in 'delni' študij.

V komentarju k 119. členu predlagatelj pojasnjuje, da je pri poimenovanju izraza 'delni študij' izhajal iz angleškega izraza 'part-time' študij kot alternative 'full-time' študiju. Res je sicer, da se je s tem izognil dozdajšnjemu neustreznemu izrazu 'izredni študij' – tega zlasti andragogi in izobraževalci odraslih že ves čas odklanjamo, ker je slabšalen v primerjavi z izrazom 'redni' študij – vendar je prevod izraza 'part-time' v Predlogu povsem neustrezen. Predlagatelj razlaga: »Polni in delni študij se razlikujeta zgolj v hitrosti študija, merjeni v kreditnih točkah po ECTS (sistem točkovanja, op. Z.J.), in nikoli v zmanjšanem obsegu izvedenih predavanj, seminarjev in vaj (kar se sedaj v realnosti dogaja – na račun študentov oz. kakovosti študijskih rezultatov)«. Predlog tako določa, da morajo vsi dobiti enako 'dozo' (obseg obravnavanja, pretežno seveda poučevanja), le da se odraslim podaljša (ne pa zmanjša) čas izobraževanja, da lahko dosežejo enako število kreditnih točk kot mladi in tako ustrezajo zahtevam študijskega programa. Študij odraslih torej ni delen v smislu 'part-time' (del časa), temveč je v resnici poln (full-time), le da je časovno bolj raztegnjen. Tako pojmovan izraz 'delni študij' sploh ne pove tega, kar določa Predlog. Še več, ne pove ničesar, saj ne določa, v čem je študij 'delen' v primerjavi s polnim. In je enako, če ne še bolj slabšalen, kot izraz 'izreden – pove, da je študij nepopoln. Tako pojmovan 'delni študij' je v popolnem nasprotju z andragoškim pristopom k izobraževanju.

To je pedagogom in andragogom leta 1970 prepričljivo razložil eden od utemeljiteljev andragogike, Američan Malkolm Knowles, v svoji knjigi 'The Modern Practice of Adult Education: Pedagogy versus Andragogy'. Odraslega ne smemo enačiti z otrokom in mladostnikom, ima drugačne in posebne potrebe in interese ter načine in okoliščine izobraževanja. To danes ve vsak andragog in izobraževalec odraslih. Poenostavljeno povedano, za razumevanje zadeve: odraslemu ni treba sedeti v šolski klopi toliko časa kot študentom v začetnem izobraževanju (mladim), ima drugačne življenjske in že tudi poklicne izkušnje, je zaposlen, ima družino, družbene in državljanske obveznosti, svoji starosti ustrezno organizacijo prostega časa itn. Njegovo izobraževanje nima enakih ciljev kot izobraževanje mladih, kjer so poleg znanja pomembne tudi razvojne komponente. Zaradi tega po celem svetu vedo – žal pa v našem ministrstvu ne –, da odrasli študira z delom časa (part-time), ki je določen za polni program študija za mladino (full-time)! S tem delom Predloga ponavlja naše ministrstvo napako izpred 30-tih let, ko je politika hotela z 'usmerjenim izobraževanjem' izenačiti izobraževanje odraslih s tistim za otroke in mladino, posledica tega pa je bila, da je vpis odraslih v srednje izobraževanje v nekaj letih upadel za 53 odstotkov. Kaže, da se iz tega na našem ministrstvu niso ničesar naučili. Tako organiziran študij bo prav gotovo odrasle odvrnil od študija.

Če hočemo odraslega privabiti v izobraževanje – to pa danes, ko poznamo in priznavamo strategijo vseživljenjskosti učenja in želimo razvijati družbo, ki temelji na znanju –, mu je treba izobraževanje optimalno prilagoditi. V kakšno smer se danes tudi sicer razvija visokošolsko izobraževanje, smo zapisali v Strategiji vseživljenjskosti učenja v Sloveniji (sprejelo jo je leta 2007 Ministrstvo za šolstvo

in šport, a jo je odložilo v predal in je očitno ne uporablja!), ko smo zapisali med drugim: »V visokoškolskem študiju se način in potek študija, bolj kot na nižjih stopnjah izobraževanja (primarni, sekundarni), čedalje bolj deformalizira. Pri izobraževanju se postopoma opuščajo in sproščajo zahteve glede kraja in časa izpeljave programa in administrativnih zahtev (vpis, ugotovitev in potrditev znanja). Kraj: izobraževanje (učenje, študij) lahko poteka dislocirano, zunaj izobraževalne ustanove, na daljavo, prek e-tehnologije, kombinirajo se lahko programi ali deli programov različnih institucij itn. Čas: program se lahko opravlja po delih, z drugačno postopnostjo kot se zahteva v standardni izpeljavi (hitreje, počasneje, v drugačnem zaporedju). Administrativne zahteve: če kandidat izkaže zahtevano znanje v postopku UPZ (ugotavljanje in potrjevanje znanja, pojasnilo Z.J.), odpadejo administrativne zahteve po vpisu v program, obiskovanju predavanj, umestitvi v razred ali študijsko skupino itn.«. Pa še: »Pri strategiji vseživljenjskosti učenja kaže nameniti pozornost zlasti 'netradicionalnim' možnostim visokošolskega študija; uveljavljanju prožnejših in alternativnih učnih poti, izbirnosti; individualnemu prilagajanju trajanja študija in formalni prilagoditvi hitrosti študija posamezniku, priznavanju poprejšnjega študija in po drugih poteh pridobljenega znanja, itn. (Strategija str. 24 in 25). Vse to še posebej velja za odrasle. Seveda sama prožnost in prilagojenost izpeljave izobraževanja odraslim ne sme ogroziti enakovrednosti študija odraslih v primerjavi s študijem mladih, saj morata oba pristopa zagotoviti znanje in kompetence, kakršne se zahteva za uspešno pridobitev diplome ob zaključku študija.

Izraz 'delni študij' se lahko nadomesti z izrazom 'časovno prilagojen študij', izraz 'poln' študij' pa z npr. 'študij /program/ s polnim obsegom'.

Vse pohvale – še posebej z zornega kota vseživljenjskosti učenja – pa si zasluži v Predlogu to, da ima pravico do brezplačnega študija enkrat v življenju vsak, ne glede na starost (podčrtal Z.J.) ali zaposlitveni status, če izpolnjuje druge pogoje po zakonu. Doslej so morali odrasli svoj visokošolski študij plačevati, tudi če pred tem (v mladosti) niso (mogli) doseči zaželene ravni izobrazbe.

Dr. Zoran Jelenc, Ljubljana